

Francisco Javier EGAÑA

A PÁPAI SZENT GERGELY EGYETEM REKTORHELYETTESÉNEK ÜDVÖZLETE ÉS MEGNYITÓBESZÉDE

Eminenciás uram, Bíboros úr, Excelenciás urak, atyák, tisztelt Professzorok, Hölgyeim és Uraim !

Mint rektorhelyettes, és a rektor külön megbízása révén a Pápai Gergely Egyetem képviselője, ezen akadémiai eseményen, nagy örömmel teszek eleget a kedves kötelezettségnek, hogy kifejezzem Egyetemünk háláját azért a megtiszteltetésért, amelyben Önök Urbano Navarrete jezsuita atyát, Kánonjogi Karunk jeles professzorát részesítik. A kitüntetést, amelyet a kánonjog területén kifejtett oktatói tevékenysége iránti hálátok, valamint kutatói tevékenysége iránti elismerés jeleként Neki átadtok, úgy fogadjuk, mint egy olyan megtiszteltetést, amelyet a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, az Egyház és velük együtt a magyar nép a Pápai Gergely Egyetemnek ad, egyik legjelesebb professzorának személyén keresztül. És ez egyben újabb jele a szándékok és ideálok azon mély kapcsolatának, amelyek a mi katolikus egyetemeinket a kultúra szolgálatán és előmozdításán keresztül az ember szolgálatának érdekében kifejtett közös erőfeszítésben egyesítik. Régi egyetemünk a Gergely Egyetem, amelyet Loyolai Szent Ignác alapított Rómában mint egyszerű grammatikai és hittan iskolát, s amely indulása 450. évfordulójának ünneplésére készül, büszke erre az újjászületett egyetemekkel fennálló testvéri egységre, amely annak az egyetemnek az örököse, mely Pázmány Péter kitartásának köszönhetően 365 évvel ezelőtt indult, s amely új egyetem nem kevésbé elkötelezett népetek kultúrájának előmozdításában.

Pázmány Péter bíboros, esztergomi érsek, Magyarország Prímása 1626. július 13-i, Őszentsége V. Pál pápának szóló levelében, melyben annak a Kollégiumnak a megalapításához kért segítséget, amelyik tizenegy évvel később, 1635-ben majd egyetemmé válik, így írt: „Teljes bizonyossággal meggyőződtem róla, hogy a reform jövője a nemes ifjúságtól függ”. Olyan megállapítás ez, amely örökérvényű, társadalmi osztályoktól és koroktól függetlenül alkalmazható: az Egyház és a társadalom jövője a mai fiatalságtól függ. Éppen ezért elengedhetetlen, hogy minden más égető feladattal szemben is a holnap embe-reinek művelése kapjon elsőbbséget. Ez a művelés, a Jézus Társaság Ratio Studioruma szerint formált Pázmány felfogása szerint az embert a maga teljességében magába foglalta, s az ifjú valamennyi testi és lelki képességének kiegyensúlyozott fejlesztésére törekedett („mens sana in corpore sano”) Magába foglalta minden egyes ember valamennyi potencialitását, nyitottságot és érzékenységet valamennyi tudomány és a kultúra valamennyi megnyilvánulási formájának elsajátítására: nyitottságot és érzékenységet mindenekelelt az ember legmélyebb és transzcendens értékei iránt, amelyek szabaddá és saját sorsáért

felelőssé teszik őt, a morális és jogrendnek szabadon alávetett embert, aki a Teremtővel tudatosan működik együtt a teremtett világ erőinek fejlesztésében és ellenőrzésében.

Az egyetem ezen, „Alma Mater”, azaz az ifjúságot tápláló és nevelő anya jellegéből fakadó elsődleges feladatán túl, az egyetemnek intézményes elhivatottságból a tudományos kutatás is kötelessége, az emberi tudás minden területén. Természetesen minden karnak és intézetnek, amelyek az „Universitast” alkotják, a saját szakterületén kell tevékenykednie, hogy a kutatási területek ésszerű felosztása biztosan garantálja az igazságra vonatkozó, objektíve megalapozott kulturális és tudományos fejlődést. Mindig szükséges azonban, hogy a munkamegosztás, vagy az úgynevezett specializálódások ne vezessenek a valóság „élveboncolásához” az egység rovására, különösen azon tudományokban, amelyek természetüknél fogva követelik az egyes ismeretek szintézisét ahhoz, hogy összefüggő és következetes rendszert hozhassanak létre. Minden olyan tudomány ebbe a kategóriába tartozik, amelyknél a tanulmányozás tárgya az ember, valamennyi dimenziójában és kapcsolatrendszerében. Hogy az egyetem teljesíteni tudja ezen összetett feladatot, intézményesen rendelkeznie kell a *kutatási szabadsággal*, ami azt jelenti, hogy nem válhat eszközzé más, nem tudományos célok szolgálatára. A kutatás végzői pedig, szakmai kötelezettségéből az *igazság őszinte keresésére* kötelezettek, azzal a bizonyossággal, hogy az emberi tudás egyetlen területén sem létezhet valódi tudomány, ha nem az igazságra alapozott.

Ezek a feladatok minden intézmény számára közősek, amelyik kiérdemli az egyetem nevet. A katolikus egyetem nem képez kivételt, és ebbe az általános keretbe illeszkedik. Következésképpen ugyanazokkal az erkölcsi, morális és tudományos feladatokkal szembesül, mint a többi egyetem, legyen szó akár közvetlenül az állam által alapított és tőle függő, akár nem állami kezdeményezésű vallás-felekezeti jellegű vagy ilyen jelleg nélküli egyetemekről. A katolikus egyetemnek arra kell törekednie, hogy saját erőit egyesítse az adott ország összes többi egyetemének erőfeszítésével, hogy egészséges, kiegyensúlyozott, művelt, szakmailag jól felkészített, kötelességtudó ifjúságot neveljenek, amely erős jellemmel rendelkezik az élet nehézségeinek a leküzdésére, hogy ily módon biztosítsa a társadalom jövőjét annak minden dimenziójában: családi, szociális, politikai, gazdasági stb. viszonylatban. Ezen túl, mint egyetem köteles lehetőségeihez képest hozzájárulni a tudomány és a kultúra fejlődéséhez, a kutatásnak való intézményes elkötelezettség révén és igazi kutatók kinevelésével, akik képesek az emberi tudás különböző területeinek, és általában mindannak a fejlesztésére ami felemeli és méltósággal ruhazza fel az embert.

A katolikus egyetem ugyanakkor rendelkezik egy olyan saját identitással amit mindig meg kell őriznie. Megőrizve minden egyetem saját feladatait (ami a hallgatók nevelése és az igazság őszinte és szabad kutatása az emberi tudás valamennyi területén), a katolikus egyetem a pluralista társadalomban egy olyan intézményes programot nyújt az állampolgároknak, amely szerint a művelést és a kutatást a katolikus hit perspektívájába kell beilleszteni. Abból a feltételezésből indul ki, hogy kultúra és hit két olyan érték, melyek nincsenek ellentétben egymással, hanem egymáshoz kapcsolódnak és kiegészítik egymást az ember mint

integráns egész és mint „Isten hasonlatosságára és képmására” teremtett (Gen. 1, 26) transzcendens egész megformálásában. Pázmány Péter, aki benne élt korában, jól tudta, hogy a legjobb szolgálat, amit a vallásnak és magyar népének tehet, az állampolgártársai általános kultúrájának az előmozdítása.

Ez a kultúra és hit közötti kölcsönös viszony, a mai világban egyre mélyebben érzett követelmény, a most véget érő XX. században átélt drámai tapasztalatok ellenére is. Harmincöt évvel ezelőtt VI. Pál pápa a kultúra és a hit között korunkban mindinkább elmélyülő eltéréssel szembesülve úgy fogalmazott, hogy „az Evangélium és a kultúra közötti törés kétségkívül korunk drámája” (*Evangélii nuntiandi* 20). A jelenlegi pápa, II. János Pál, gondviselészerű ember az Egyház és a mai világ számára is, akinek személyes tapasztalatai vannak az elnyomásról és a fájdalomról, a kultúráról és az élet vallásos értelméről, arról is meg van győződve, hogy a kultúra és hit közötti szintézis nemcsak a kultúra, hanem a hit oldaláról is követelmény. Már pápasága kezdetétől, abban a meggyőződésben, hogy a kultúra tekintetében „az emberiség jövője a tét” az Egyház kulturális téren való jelenlétét a legnagyobb mértékben igyekezett előmozdítani és fejleszteni, 1982 március 25-én megalakítva a »Kultúra Pápai Tanácsát«. De tizenegy évvel később, emberi és lelki éleslátásától vezetettve, miután meggyőződött az Egyház és a modern világ közötti párbeszéd szükségességéről, megsejtette, hogy e dialógus mindenek előtt a kultúra területén zajlik, mivelhogy – amint fogalmaz – a kultúra: „a lélek alapvető dimenziója, amely az embereket egymással kapcsolatba hozza, és egyesíti őket abban, ami legsajátabbjuk: a közös emberség” (litt. ap. *Inde a Pontificatus*, 25. III. 1995). Éppen ezen célból, hogy a kultúrát és a dialógust egyesítse a modern, gyakran hit nélküli világgal, II: János Pál pápa a „Kultúra Pápai Tanácsa” név alatt egységes intézménybe szervezte a korábbi Kultúra Pápai Tanácsát és a Nem Hívőkkel való Párbeszéd Pápai Tanácsát (litt. ap. *Inde a Pontificatus*, 25. III. 1993).

Ma a keresztény hitnek különféle keresztény és nem keresztény kultúrával kell szembesülnie: a fejlődés és a jólét, mint egyedüli emberi ideálok kultúráival, az immanentizmustól és az agnoszticizmustól meghatározott filozófiákkal, amelyek elutasítják a metafizikát és a szkepticizmusba vagy relativizmusba torkollanak, abban a meggyőződésben, hogy az emberi értelem nem képes az igazság elérésére. Mindezek olyan kultúrák, melyek rombolják az embert. E helyzetet látva, a Pápa legutóbbi, *Fides et Ratio* kezdetű enciklikájában bemutatja számunkra, hogy a hit megnyílik az értelem előtt és az értelem a hit előtt, hogy hit és kultúra együtt haladnak az ember tökéletesítése érdekében. A jelen kulturális helyzetben az integrális kultúrát képviselő katolikus egyetem szerepe, mint olyan egyetemé amely túllép az egyoldalúan technológiai, vagy gazdasági fejlődés centrikus, vagy az egyszerűen saját specializációjába zárkózó és a kultúra világának többi részétől elszeparálódó szemléletmódon, és intézményes dialógust kezdeményez teológia, filozófia és a többi tudomány között, még fontosabbá válik, mint valaha. Ez a párbeszéd hatékonyabb, ha ugyanazon egyetem kebelén belül zajlik, mint az a Pázmány Péter Egyetemen is történik. Itt teológia, jog- és politikatudományok, valamint bölcsészeti tudományok cserélik ki saját tapasztalataikat és vívmányaikat, lehetőséget teremtve interdiszciplináris kutatásokra, amelyek szembenéznek a bioetika, az inkulturáció, a béke, az emberi jogok, és a

kommunikáció összetett, időszerű problémáival, illetve a jövő kérdésével, mely ma „világfaluként” kezd körvonalazódni, s amelyet igazságban, igazságosságban, megértésben és békében kell megélni.

Zárógondolatként kedves professzorok, munkatársak és hallgatók, szeretném önökkel megosztani azt a nagyszerű programot, amit II. János Pál pápa javasolt a Pápai Gergely Egyetem közösségének, amelyet pontifikátusa kezdetén, 1979. december 15-én egyetemünkön tett látogatása alkalmával javasolt: „Kedveseim, szolgálunk kell korunk embereit. Szolgálunk kell őket a teljes igazságra irányuló szomjukban, amelyet bennük Krisztus, az ember megváltója támaszt: szomjúság a jogra és igazságosságra, erkölcsre és lelkiiségre, szomjúság a végső és végleges igazságokra, az Isten ígéjére, a keresztyének közti egységre. Ne feledkezzetek meg róla – folytatja a pápa – kedves tanárok és diákok, és ti sem, az egyetemek többi munkatársai: a valóságok, melyek elmélyítése itt folyik, a nyújtott pedagógiai és képzési szolgálat, a tanok melyek innen terjednek szét, nem valami marginális jellegű dolgok, mintha mindez mintegy luxus volna mai világunk valódi problémáihoz képest. Ezek az emberi létezés legmélyebb dimenzióit érintik, azokat, melyeket maga Krisztus jött megvilágítani életével, halálával és feltámadásával. Olyan valóságok, melyekre minden mai embernek szüksége van, hogy nyitottá váljék a szeretetre és a reményre. E szeretet és remény nélkül az emberiség nem lesz képes a túlélésre”.

Befejezésül szeretnék ezen egyetemnek munkával teli és reményteljes jövőt kívánni, amely nyitott az emberre és az Istenre, hogy hatékonyan támogassa, mint azt Pázmány Péter akarta, hazátok fiatalságának átfogó művelését. A Pápai Gergely Egyetem nevében azt kívánom, hogy kölcsönös barátságunk és együttműködésünk folytatódjon és erősödjön, az Egyház és a világ javára.

Köszönöm.